

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**R. P. Valerii Reginaldi Bvrgvndi Seqvani E Societ: Iesv,
Praxis Fori Poenitentialis**

Ad Directionem Confessarii, In Vsv Sacri sui muneris ...

Regnault, Valère <1543-1623>

Mogvntiæ, 1617

Cap. 17. De maleficio,

[urn:nbn:de:hbz:466:1-78477](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-78477)

tantum modo vanitas) sicut mortale est expectare à fato vel ab astris, vt pote superstitiosum, repugnans veræ religioni. Tertia conditio est reuerentia; ne scilicet irreuerenter consulatur Deus, vel cum aliquo abusu rerum sacrarum; vt reliquiarum, vel sacræ Scripturæ: assumendo eas ad decisionem negotiorum temporalium: *qui abusus reprehenditur 26. quest. 2. cap. Hi. qui. Vt autem sit peccatum mortale, irreuerentia notabilis esse debet: alioqui ex leuitate materiæ censetur veniale. Quarta est debita materiæ: ne scilicet pro electionibus spiritualibus sortes assumantur. Cuiuscumque enim generis sortes reici prorsus debent in Ecclesiasticis electionibus, ex cap. finali. De sortilegiis.*

Septimum documentum esse potest quod habet Caiet. de sorte diuiforia (qua determinatur quid ab hoc vel illud habendum sit boni, aut patiendum mali in temporalibus) eam illicitam esse dupliciter. Primo, si imprudenter fiat: quia omnis actus humanus prudenti circumspectione & ratione formari debet. Secundo, si cum periculo communis boni, aut læsione proximi fiat. Illi enim inter quos mittuntur sortes, æquum ius habere debent; alioqui erit iniustitia, præsertim quando agitur de bono publico: vt si inter dignos & indignos mittuntur sortes pro officis publicis obtinendis; quia fors cadere potest super indignum. Esse autem mortali- ter illicitum iudicatur ex eo, quod contra iustitiam, proximo vel bono communi præiudicium adferat notabile. Potest etiam iudicari ex eo, quod sit contra religionem; & induat rationem consultoria; si mittatur ad exquirendam Dei voluntatem, modo extraordinario; non seruatis quatuor conditionibus ante propositis. Secus autem quando principalis intentio eam mittentis, est vt auferantur lites, querelæ, & inuidiæ, iuxta illud Prou. 18. Contradictiones comprimit fors & interpotentes quoque diiudicat. Tunc enim si ad sint conditiones contrariæ à Caiet. traditis licita est tam in rebus ciuilibus, ex lege Si duobus, Cod. Communia De legatis; quam in Ecclesiasticis: vt patet ex iis quæ D. Thomas in corpore citati art. 8. sub finem habet. Qui & addit in solutione tertij argumenti: perinde ac sortes; damnandum esse iudicium ferri candentis ac feruentis aquæ (adde & duelli) quibus perinde ac illis tentatur Deus: vnde prohibentur etiam ab Ecclesia, 2. quest. 4. cap. Consuluiti, & cap. Monomachiam.

CAPVT XVII.

De maleficio.

S V M M A R I A.

- 175 Definitio maleficii.
176 Eiusdem d. usq.
177 Peccatum est grauiusimum.
178 Tres cause, ob quas diabolus inducit maleficos ad vrendam rebus sacris ad maleficium.
179 Quomodo malefici possint, vel non possint nocere viris bonis.
180 Remedia aduersus maleficia sunt triplicia, & ac naturalibus quid tenendum sit.
181 Quid de diabolicis.
182 Nullomodo licet in vno maleficio in remedium alterius.
183 Remedia diuina cæteris omnis vsurpanda.
184 Cause propter quas non omnes maleficiati per talia curantur.

ACTENSUS persecuti sumus quæ pertinent ad duas primas species magiæ generaliter dictæ, tertia quæ sequitur vocatur maleficium aut fascinum. De quo docendum est primo, quid & quomplex sit. Secundo, quale peccatum sit. Tertio, quæ sint remedia aduersus maleficia.

Quid & quomplex sit maleficium.

S E C T I O I.

175. **D**efiniri potest maleficium, superstitio qua quis alteri nocet virtute dæmonis. In qua definitione, superstitio, ostendit illud in quo maleficium conuenit cum aliis speciebus magiæ: sicut & quod sequitur, qua alteri nocet, ostendit

id in quo comparatur ab iisdem: quæ non sunt comparatæ ad nocendum aliis, sed ad captandum inanem opinionem hominum.

Additur vero, *vi rite dæmonis*, vt intelligamus maleficium non nocere per se, sed opera dæmonis; cum quo maleficus habet pactum tacitum vel expressum. Signum autem quo maleficus ipse vitur, vt dæmon noceat aliis, dicitur quoque maleficium; & ij quibus nocet vocatur maleficiati; vnde extat in decret. lib. titulus, De frigidis & maleficiatis.

Duplex autem est maleficium: quorum vnum dicitur amatorium, cuius exemplum habet D. Hieron. in vita S. Hilariionis; & est, quo homines excitantur ad amorem & maxime ad impudicum; quod fit per filtra. Et quamuis dæmon ex se non possit mouere aut cogere voluntatem ad amandum: excitare tamen potest tribus modis. Primo quidem, mouendo imaginatiuam, representandoque illi varia phantasmata inducentia ad amorem. Secundo, adhibendo multas causas naturales, quæ faciunt res apparere pulchriores quam sint, & augent turpitudinem perstringendo oculos, illudendoque sensibus. Tertio, mouendo sensitiuum appetitum concupiscibilem; in quem magnam habet vim, propter originale peccatum. Nec tamen propterea excusantur à peccato qui sic turpiter amant, cum facile possint diabolo resistere, atque à tali maleficio esse liberi, si per deuotas preces & pia opera ad Deum confugerent. Alterum verò maleficium dicitur veneficum: & est quo opera diaboli, nocet quis alteri in sua vel suorum persona; inferendo nimirum mortem vel morbos, vel dolorem aliquem. Aut etiam in suis bonis ac rebus externis, id est, in iumentis, pecoribus, vineis, legibus, &c. Quod fieri potest vel à malefico, adhibendo causas naturales vt venena; vel à diabolo, sic vt maleficus adhibeat solum signa superstitiosa quibus videtur face- re, quod non ipse, sed diabolus facit.

Cum autem dæmon omni tempore velit & tentet hominibus nocere, nec id omittat cum ei permittitur à Deo: libentius peruersam illam voluntatem exequitur per alios homines, quam per seipsum tribus de causis. Prima est; vt pluribus & frequentius noceat; multa enim dæmon potest per homines, quæ non potest per se facere. Nam per magos restitit Moysi Exod. 7. & 8. & Apostolis Actuum 8. & 13. & quotidie per homines excitat multas hæreses, aliaque facit quæ per se ipsum facere non posset. Sic enim per maleficos sæpe abutitur rebus sacris illisque infert iniuriam, quod non posset per seipsum facere: sicut & per malos homines, Christo multas iniurias atque adeo mortem intulit, quod per seipsum facere non potuit. Secunda causa est, quod plures & facilius decipiat, quando agit per alios homines: propterea quod omnes diabolus ipsum malum esse sciunt, abhorrentque; naturaliter ab illius consortio. Tertia est; quod ea ratione maiorem Deo iniuriam inferat dum abutitur hominibus quos condidit ad imaginem suam; & præsertim dum illis, qui ei per baptismum consecrati sunt.

Quale peccatum sit maleficium.

S E C T I O II.

177. **G**rauiusimum peccatum est maleficium cum includat pactum tacitum vel expressum cum diabolo: & sæpius habeat coniunctam apostasiam, vel hæresim, & iniustitiam, ac etiam sacrilegium. Apostasiam quidem cum maleficus ex animo renouauerit fidei: hæresim vero, cum adorauerit dæmonem putans ei conuenire aliquam Dei proprietatem: aut Sanctos, vel res sacras nullius momenti esse existimauerit; aut illis virtutem inesse ad effectus malos, quibus ipse dat operam. Iniustitiam autem cum maleficus damnum proximo intulerit in persona siue propria, siue etiam aliena coniuncta, vt in vxore, filiis, &c. vel in ipsius rebus seu bonis externis: quo casu tenetur ad restitutionem damni illati: siue per se, siue per causas naturales, siue virtute dæmonis illud intulerit: sicque homicidium fit effectus irregularis, & omnes poenas homicidæ incurrit. Vnde Confessarius debet diligens esse in inquirendis maleficii circumstantiis. Sacrilegium denique, cum maleficus ipse ad maleficium abusus fuerit rebus sacris; vt Eucharistia, aqua benedicta, & aliis quibus nulli magorum quam malefici frequentius abutuntur.

Quos

178. Quos diabolus videtur ad id inducere tribuere de causis. Prima est, ut illos faciat non tantum magos, sed etiam sacrilegos. Secunda, ut quo grauius peccant, eo plura Deus ipsi permittat in illos, & in alios homines, qui occasione illorum peccat. Fit enim, ut ab huiusmodi nefanda scelera, ille pluribus nocent, quibus alioqui nocere non posset: praesertim iis qui maleficos ipsos recipiunt, vel commendant, vel fouent, vel non admonent, vel non puniunt, cum id facere possint & teneantur. Tertia causa est, ut plures eo modo decipiat: quia illis qui aliquid rebus ipsis sacris tribuunt, persuadet tales effectus non fieri diabolica superstitione, sed potius diuina virtute, cum fiant per res sacras. Illis vero qui parum tribuunt rebus sacris, persuadet ut eos omnino contemnant.

179. Si quaeras an malefici nocere possint viris bonis. Respondetur, quod quando illi videntur causis naturalibus ad nocendum, ut venenis, possint sine dubio quibusvis hominibus nocere. Effet enim miraculum si causa naturalis, effectum suum non fortiretur, nullo alio interueniente impedimento, quam quod a Deo suspenderetur. Quando vero ipsi met non agunt sed Diabolus, tunc bonis raro nocent; nec id faciant nisi Deo permittente propter maius bonum eorum qui patiuntur.

Solent quoque malefici (noctu praesertim, qua ratione striges & lamiae vocantur) nocere infantibus, etiam iis qui iam baptizati sunt: ut notat D. Augustin. in lib. 21. De ciuit. Dei cap. 14. quamuis non tam nocent infantibus (qui si intereant statim adipiscuntur vitam aeternam, ut ibidem addit D. Augustin.) quam parentibus ipsorum, ad quorum punienda peccata, vel probandam adem, Deus id permittit: & interdum quia infantes ipsi a nutricibus veneficis diabolo offeruntur.

Quae sunt remedia aduersus maleficia.

SECTIO III.

180. Triplicis generis remedia aduersus maleficia adhiberi solent: quaedam naturalia, ut quae petuntur ex herbis & pharmacis medicorum: quaedam diabolica, ut quae petuntur a maleficis, vel potius a diabolo; & quaedam supernaturalia ac diuina quae petuntur a Deo, de quibus ordine dicendum est. De primi generis igitur remediis recte statuere videtur Angelus in verbo Superstitio, quaest. 6. lapides, herbas, & medicinas naturales nihil efficaciter posse efficere directe, & proxime contra daemone: quia res corporeae non habent vim agendi in spiritum: posse tamen consequenter & indirecte efficere aliquid: impediendo nimirum, ut auferendo dispositionem, qua in maleficio daemone vitur ad perficiendam maleficiam, & alioquin humoris intemperie, ad regenerandum languorem corporis.

181. De cuiusmodi remediis duo occurrunt mouenda. Prius est, illorum usum approbari, 26. quaest. 7. cap. finali, dummodo nullam incantationem aut superstitionem habeant annexam. Id quod cognosci poterit iis modis quae antea in cap. 15. a num. 157. traditi sunt cognoscendi pactum tacitum cum daemone. Posterius est, si maleficium consistat in operatione daemone, talia remedia posse quidem remittere illud aliquatenus, non tamen tollere omnino: quia si Deus permittat, facile est daemone illorum efficaciter impedire, siue ea corumpendo, siue eis resistendo adhibitis contrariis. In maleficium consistit in effectu permanente ad instar vulneris in fluiti; aduersus illud remedia naturalia possunt perinde valere, ac si ipsum pederet a causa naturali. Vnde ex ea parte proprium est medicorum de illis remediis statuere.

De remediis secundi generis, hoc est, diabolicis: Notandum est primo: sicut non est licitum vti arte magica siue per se, siue per alium, ad curationem morbi orti a causis naturalibus (siquidem vt probat Thom. Sanchez in lib. 7. de Matrimon. disput. 95. num. 1. intrinsece malum est auxilium a diabolo petere per maleficia) ita nec licitum est vti ad curationem morbi per maleficium causati. Nam ratio deformitatis eadem est in vtraque curatione: cum omnia paria sint in vtraque, excepta diuersitate causae, a qua oritur morbus curandus. Quae diuersitas non est circumstantia moralis, ex qua deformitas ipsa curationis pendeat, vt satis manifestum est.

Notandum est secundo, licitum esse cuiuis, destruere si-

gnum superstitiosum positum a malefico, vbi cumque illud scitur esse: tum quia bonum est, & cuiusque licitum, in contemptum diaboli opera ipsius distruere, & ne nocent impediatur, vt patet a simili: quia id perinde est, ac si quis pactus esset cum scario, vt appositio ad fores Petri certo signo, eas effringat ac domum ingressus eundem Petrum male mulctet: quod quis sciret, non modo posset licite, sed etiam deberet ex charitate signum eiusmodi tollere. Tum quia, cur talis destructio sit illicita, non potest alia ratio reddi; quam vel quod sit quaedam inuocatio demonis, vel pactum quoddam cum eo. At verum est, non quidem de se, cum rationem habeat auersionis ab operatione diaboli; neque ex intentione destructantis, vt supponimus. Nam qui id faceret animo superstitioso non excusaretur: vt si quid vsurparet, per quod putet diaboli fauorem elici: aut ex destructione signi non expectet puram nocenti cessationem; sed etiam positum actionem daemone, siue illius qui nocet, siue alterius potentioris, a quo impediatur nocere: aut denum vtatur medio de quo dubitat an tacitam daemone inuocationem contineat. Pro hac doctrina auctores commemorat Sanchez in seq. disput. 96. num. 3. & rationes quibus impugnari potest ibidem. num. 6. soluit. Idem facit Leon. Lessius De iust. & iur. lib. 2. cap. 44. d. 6. quibus accedit Suarez in tom. 1. De relig. tract. 3. lib. 2. cap. 17. a num. 9. vsque ad finem.

Notandum est tertio, quod ibidem Lessius num. 45. & Suarez num. 16. atque aliis citatis Sanchez in opere morali, lib. 2. cap. 41. in fine, docent non solum esse incitum tollere signa magica: sed etiam ponere alia, quibus positum vel pactum diabolicum destruitur, vel si in illius, vim suam amittunt, vel diabolus nocere desinit. Ratio est, quod id non sit inire nouum pactum, sed destruere aut impedire prius initum, vt diabolus desinat nocere. Ad quod vti re de se bona vel indifferenti; cuiusmodi supponimus esse illa alia signa, ex bono fine, qualis est curatio languidi, bonum est, nisi id ipsum vitietur alia circumstantia mala: qualis esset si adhiberentur per modum declarationis amicitiae, aut summisionis vel deprecationis: cum non liceat vllam societatem inire cum daemone, iuxta illud 2. Corinth. 6. Quae conuentio Christi ad Belial? Nec se submittere ei, eumque deprecari ob obtinendum ab eo auxilium: quod esset nefarie eum praefere Deo: vt indicatur per illud quarti Regum cap. 1. Nunquid non est Deus in Israel, vt eatis ad consulendum Beelzebub? &c.] Eum, inquam, qui hostis noster est, a quo bonum corporis expectari non potest, nisi in animae perniciem. Si obicias in memorato vsu, effectum expectari a daemone. Respondetur, non expectari positum; quod esset iniuriosum Deo iuxta illud Psalm. 123. Aditiorium nostrum in nomine Domini, qui fecit caelum & terram: sed solum cessationem a malo; quicquid licite potest etiam a daemone peti; non quidem per modum deprecationis, sed per modum obrogationis & contemptus, imperando ei in nomine Dei, vt cruenta bestia ac miserabilis malefacere cesset. Procedit autem haec doctrina vt Sanchez loco cit. nu. 21. notat etiam si maleficium sublatum, in maleficium aut aliquid aliud redundare debet, iuxta pactum ab eodem malefico initum cum daemone: quoniam auferendo tale signum non cooperatur ad alienum damnum, sed solum se tuetur ablato sibi nocente, nec iniuriam facit postponendo alienum damnum suo proprio, quia non causat illud eo ipso.

182. Notandum est quarto, licitum esse petere a maleficis vt signum superstitiosum in quo maleficium consistit, indicet si fiat, & auferat dummodo possit tollere absque nouo maleficio: ac petens sit ea mente & voluntate, vt desideret suam petitionem impleri licito modo, nihilque velit habere cum diabolo commune, nec vlla ratione vti eius opera; sed tantum illa humana actione auferendi, quam quilibet alius exequi posset sine peccato. Quae doctrina est Caiet. in verbo Maleficium in fine: quam in tom. 9. opus. tract. 12. docet non habere locum, si petens probabiliter putet, quod talem destructionem Magus exequetur per suam artem magicam potius, quam alio modo licito: quoniam ageret contra suam conscientiam: quod non licet, etiam si sit tatum dubia: ex antedictis suo loco in lib. 13. de eadem conscientia. Probatur vero illa ipsa doctrina, quia petere a malefico vt licito modo signum memoratum tollat, nihil aliud est quam petere vt cesset iniuste nocere proximo; quod de se bonum est, ad illud que te-

netur

netur ex iustitia: & potest (vt supponimus) præstare sine peccato si velit. Quod cum ita sit, sane idipsum potest peti ab eo. Alias vero ne absolute quidem licitum esse petere, patet: quia quod nequit bene fieri, non potest bene peti vt fiat. Vbi aduerte magum quia communiter noquit solum media superstitiosa interrogandum esse quodnam cognoscat a se vsurpandum: siq; recuset dicere vehementer contra eum de superstitio suspitionem esse, in illud explicet. videndum esse an sit superstitiosum: ad quod seruiens, documenta tradita cap. 15. à num. 157. & cap. 16. à num. 171.

Notandum est quinto, cum Caier. in eod. loc. & Syluest. in verbo Maleficium, quæst. 8. & Nauar. in Enchirid. cap. 11. num. 29. & Alphonso à Castro lib. 1. De iusta hæret. punit. cap. 15. Couar. ad cap. Quamuis pactum, de pactis in 6. par. 1. §. 1. num. 10. aliiq; communiter contra Angelum in verbo Superstitio, num. 13. Non licere maleficium etiam paratum, inducere vt per vnum maleficium auferat aliud: quia non licet consentire seu cooperari peccato alterius, ad Rom. cap. 1. in fin. Id autem est inducere alterum ad peccatum: quale maleficium esse, constat ex supradictis, & ex cap. Non liceat, 26. quæst. 5. & ex cap. Non obseruentur, in seq. quæst. 7. Neq; in eo, sicut in vsura & iuramento infidelium, locum habet distinctio: quod aliud sit inducere alterum ad peccandum, & aliud vti in malitia alterius peccati ad peccandum. Sciendum est enim actiones malas in duplici differentia esse: quædam enim sunt in trinis naturæ; sua mala; ita vt nunquam possint bene fieri: vt mentiri, fornicari, committere aliquid contra Deum; atque tales nunquam licet petere ab alio. Quædam vero sunt natura sua bonæ, & quæ bene fieri possunt, sed malæ sunt ratione alicuius circumstantiæ malæ: potestque quis tales, quæ in se bonæ sunt aliquando ab alio licite petere: vt quando habet ius eas petendi. Sic ergo licet petere mutuum ab vsurario, quantum ius daturus sit cum vsura: & iuramentum ab infideli, qui iuraturus est per falsos deos: quia tam dare mutuum, quam iurare, est actio de se bona. Non licet autem tollere vnum maleficium per aliud: quia maleficium est actio natura sua mala, quæ nunquam potest bene & sine graui peccato fieri, cum sit vsus diabolicæ artis magicæ; a deo; tacitam saltem, includit in se dæmonis inuocationem, per quam scelus maximum contra veram religionem committitur.

Notandum est sexto, non esse licitum aduersus maleficium petere remedium ab eo malefico qui illud non noquit. Nam ad tale genus hominum in nostris difficultatibus recurrere prohibemur Leuit. 20. vers. 6. & Deut. 18. vers. 10. & in iure Canonico 26. quæst. 2. cap. Qui sine Salvatore. Deinde illa petitiōne id peteretur, quod nequit fieri sine peccato. Nam maleficis ille ne sciamus vbi positum sit signum: non potest illud auferre nisi inuocet dæmonem, vel adhibeat aliud maleficium, quæ sunt prorsus illicita. Notat vero Sanchez in opere Morali lib. 2. cap. 41. num. 20. si maleficus vbi positum sit signum iam sciat: etiam si per maleficium id à dæmone didicerit, licitum esse tali scientia vti ad illud tollendum. Et ratio esse potest; quod instrumenti vsus, non sit eo solo nomine illicitus, quod illud fabricatum sit & datum à persona nequam, ac perditā.

Remedia diuina aduersus maleficia.

SECTIO IV.

DE remedijs tertij generis docendum est quænam ea sint, ad quæ relictis alijs vanis recurrere debeamus. Præcipua autem ex veteri Ecclesiæ Catholice recepto vsu collecta à bonæ memoriæ Magistro meo P. Ioan. Maldonato, cum de dæmonibus scholas haberet Parisiis: sunt hæc.

Primum legimus vsus Sacramentorum à Christo Domino institutorum. Nam vt diabolus per Sacramentorum abulum, liberam habet potestatem nocendi hominibus: ita per eorundem legitimum vsum habet impeditam. Valent ergo aduersus maleficia baptismus & confirmatio in eo (quando quidem iterabilia non sunt) qui illis nondum est initiatus. Item sincera peccatorum confessio, præsertim generalis: totius vitæ? vt Beda ostendit lib. 3. in Lucam cap. 32. exponens verba illa: Quod tibi nomen est, & ille respondit Legio. Itemq; sacrosancta Eucharistia ex D. Cypriano in serm. 5. de lapsis, & D. August. lib. 22. de ciuit. Dei cap. 8. vbi docet Missæ

sacrificium multum prodesse aduersus dæmonis vexationes. Atque quo frequentior fuerit vsus Eucharistiæ debitus; eo erit præsentius remedium aduersus maleficia: vt ostenditur exemplis illis quæ referuntur à Cassiano collat. 7. cap. 30. & à Palladio in sua historia cap. 19. vbi habet D. Macario Agyptio reuelatum esse à Deo sceminam quendam ad se adductam, ideo apparuisse alijs omnibus equam, quod quinque hebdomadis abstinuisset ab Eucharistia.

Secundum remedium est, donum quoddam aliquibus à Deo concessum ad expellendum dæmones; quale fuit in memorato D. Macario ex Palladio ibidem: & in D. Anton. ex D. Athan. in ipsius vita. Vt enim ad alias res efficiendas, sic ad expellendum dæmones esse aliquod proprium donum, quod non tantum in bonis, sed etiam in malis, dummodo habent veram fidem, inueniri possit, patet per illud, quod reprobi in cap. 7. D. Matthei referuntur dicturi in die iudicij. Nonne in nomine tuo dæmonia eiecimus, &c.

Tertium remedium est ordo exorcistarum, qui vnus est ex quatuor minoribus: & quem aduersus maleficia conferre patet ex eo, quod S. Firmilianus in epistola ad S. Cyprianum, quæ est 75. inter huius epistolas, refert inagam insignem ab exorcista quodam fuisse exorcismis curatam. Ratio autem seu forma exorcizandi habetur in Sacerdotali Romano: & apud Sprengerum in malleo maleficarum par. 2. quæst. 2. cap. 6.

Quarum remedium est inuocatio nominis Christi, quod initio nascens Ecclesiæ fuit frequentissimum auctore D. Iustino in Typhone: vbi hoc argumento, Iudeis probat Christum esse Deum: sicut & in apologia 1. probat gentibus, ipsum non esse irridendum vt hominem, sed colendum vt Deum.

Quintum remedium est, pia oratio ex cap. 6. & 8. Tobie, & ex cap. Non liceat, 26. quæst. 5. & ex cap. Non obseruetur, in seq. quæst. 7. vbi admōnemur aduersus maleficia vti recitatione Symboli & orationis Dominicæ. Nec immerito, cum melior orandi forma esse nõ possit quam hæc à Christo præscripta: & illud cōtineat totam nostram fidem, quæ scutum est in quo possumus omnia tela nequissimæ igneæ extinguere, ex D. Paulo in cap. 6. epist. ad Eph. vers. 16.

Sextum remedium est ieiunium, iuxta illud Matth. 17. & Marc. 9. Hoc genus dæmoniorum non eiicitur nisi in oratione & ieiunio. Quæ verba sic accipienda sunt, vt sensus sit ieiunium quidem & orationem valere ad omnia Dæmoniorum genera eiicienda: sed illud genus, id est, lunaticum, non expelli nisi in oratione & ieiunio, eo quod forte tale genus, sit eorum dæmoniorum quæ ad ingluuiem incitant (qualia dan aliqua patet ex Palladio in vita Macarij cap. 19. & 20.) & consuetaneum sit, contra iā oppositis contrarijs curari.

Septimum remedium est signum crucis, quo contra idolatriam & maleficia non esse præsentius remedium ait D. Athan. in lib. De incarnatione Verbi, tomo 1. Quod confirmatur per historiam Iuliani Apostatæ, dæmonibus sacrificaturi, quam refert D. Nazianz. in orat. 1. contra ipsum. Certe, vt à D. Chrysof. hom. 50. in Mattheum dictum est: dæmon terretur signo crucis, sicut latro aspectu patibuli. Rationes bonas huius remedij quas habet Leonardus Lessius, qui volet videat apud ipsum, de iust. & iure libro 2. cap. 44. num. 33.

Octauum remedium, sunt reliquiæ Sanctorum, quas aduersus dæmones magnam vim habere constat. Nam D. Nazianzenus in orat. de Cypriano, asserit dæmones suo tempore pulsos apud sepulchrum Cypriani: & D. Ambros. serm. 77. & 91. dicit ad reliquias Sanctorum Geruasij & Protasij auditos esse rugitus dæmonum. Cauendum est autem, ne ad reliquias superstitiosum aliquid addatur, vt recte monet Syl. in verbo Reliquiæ quæst. vltima.

Nonum remedium est aqua benedicta; de qua D. Clemens in constitutionib. Apostolorum lib. 8. cap. 29. & Alexander primus relatus De consecrat. distinct. 3. cap. Aquam sale. Cuius remedij multa exempla habentur. Illud attigisse sufficit ex Theodoro in lib. 5. Ecclesiast. histor. cap. 21. de Marcello, qui aqua fugauit dæmonem impediētem in eedum cuiusdam templi. Ad idem remedium, facere aqua baptismalem quæ consecratur in vigilia Paschæ, & Pentecostes, deduci potest ex cap. In Sabbatho De consecr. distinct. 4.

Decimum remedium est oleum consecratum pro infirmis: cuius usus in primitiua Ecclesia, patet ex cap. 6. D. Marci vers. 13. & 15. & ex constitutionibus Apostolorum loco cit. Exemplum habetur ex Beda de oleo & sale lib. 3. in Lucam cap. 32. De sanctimoniali femina, sale & oleo benedicto curata ab vlcibus quae daemone tactu contraxerat. Ad quod remedij genus reduci possunt Agnus Dei, & cerei benedicti, & similia.

Vndecimum est praesentia & specialis virtus quorundam Sanctorum adhuc viuientium. Sic enim Palladius ait in vita Macarij, quod ipso ingrediente in desertum daemones semper retrocedebant. Et in vita Pauli simplicis notat, simplicitati ipsius esse tributam expulsionem daemone, quem magnus Antonius expellere non poterat.

Quodecimum remedium, est principium Euangelij D. Ioan. descriptum & collo appensum, ad protestandam contra daemones nostram fidem de Trinitate & Incarnatione: quae in eod. initio tota continetur. Qua in re, sicut & in recitatione Symboli affumi scutum fidei aduersus tela nequissimi, par est existimare. Vltatissimum autem fuisse in veteri Ecclesia, vt dictum initium Euangelij D. Ioannis in membrana descriptum Christiani appenderent collo, authores sunt D. Hieron. ad verba Domini Matth. 23. Dilatant phylacteria sua: & D. Chrystost. homil. 73. in Matth. Licitum vero esse tale remedium, ac etiam alterius similis scripti pij collo appensi, docet D. Thom. 2. 2. quae. 96. art. 4. dummodo tamen duae adsint conditiones: prior est, vt nihil superstitiosum adiungatur pijs verbis. Id quod deprehendi poterit per ea quae in cap. 15. a num. 157. ante dicta de modis cognoscendi pactum occultum cum daemone. Posterior conditio est, vt recta sit intentio illius qui talia gerit; nempe vt ea non feratur ad chartam vel literas, aut syllabas seu scripturam, sed ad piuum verborum sensum, & principaliter ad potestatem Dei, cuius diuinae voluntati ille debet totum effectum committere, nec certum aliquid sibi polliceri.

Ceterum cur non omnes sanentur per haec remedia; duae causa esse possunt: altera est peccatum vel maleficium, vel illius qui eum curat: praesertim si aliqui superstitiosum remedium ipsi adiungat: altera est maius bonum illius qui patitur maleficium. Nam temporalis afflictio saepe hominem praeseruat a peccatis, vel purgat praeterita peccata, vel praebet aliis exemplum patientiae, & patientis meritum auget; quod est tantum bonum, vt longe praestantius sit & melius cum patientia tolerare aduersa, quam omnino non pati: quod Gentiles quoque intellexisse notat D. August. in 22. De ciuit. Dei. cap. 22. Vbi tangit quoque aliam rationem, ne si per miracula homines semper liberarentur a malis temporalibus, quaereret Christianam religionem propter eadem temporalia, non propter aeterna bona.

CAPVT XVIII.

De vana obseruatione.

SVMMARIVM.

- 185 Vana obseruatio vnde nomen habeat, & quid sit.
- 186 Quadruplex vana obseruatio.
- 187 Quale peccatum sit.
- 188 Cur vitanda vana obseruatio.
- 189 Quomodo ad vanam obseruationem pertineat collectio herbarum, aut lignorum certo die vel hora.
- 190 Quando strenae ad vanam obseruationem pertineant.

185.

Superest vltima species magiae, hoc est, vana obseruatio, de qua D. Thom. 2. 2. quae. 96. Dicemus autem 1. quid sit, 2. quadruplex sit, 3. quale peccatum sit, postremo quomodo dignosci possit. Quod attinet ad primum, vana obseruatio (quae sic dicta est, ex eo quod effectus qui per eam promittitur, vt plurimum non sequatur in detrimentum animae) definiiri potest superstitio, quae speratur aliquid commodum ex re, quae illud naturaliter praestare non potest. Vbi aduerte quod vt diuinitio, de qua ante dictum est, aduersatur diuino honori, eo quod per illam indebito modo procuretur cognitio quae est Dei propria: ita etiam vanam obseruationem aduersari videm: quia per illam indebito etiam modo, *mediis nimirum inutilibus*, procuren-

tur commoditates, quae non adhibitis vtilibus medijs ordinariis, a diuina tantum potentia & prouidentia sint expectanda.

Quod attinet ad secundum, quadruplex distingui potest videtur vana obseruatio: vt prima sit, quando commodum expectatur in rebus externis; videlicet in animalibus, segetibus, vineis, &c. Secunda vero quando expectatur bonum corporis: vt sanitas, liberatio ab hostibus, non posse vulnerari, vel interfici, defendi ab igne vel ab aqua. Tertia autem, quando expectatur bonum animae naturale, vt ars aliqua vel scientia: talisq; sit ea obseruatio, quae a D. Thoma in cit. quae. 96. art. 1. damnatur, artis notoria: quae nonnulli ex quibusdam ieiunijs & orationibus superstitiosis expectabant scientiae adaeptionem sine humano labore. Quarta deniq; quando expectantur bona supernaturalia: vt certa remissio peccatorum omnium, certa salus, visio Christi vel diuinae Virginitatis in articulo mortis; per certas quasdam orationes; aut per incertas quasdam indulgentias, de quibus nulla habetur diuina promissio. Quo referri potest Gestatio reliquiarum aut iniurij Euangelij D. Ioannis (alioqui licita ex D. Thom. in seq. art. 4.) si ei adiuncte sint circumstantiae aliquae superstitiosae, de quibus timeatur tacitum pactum cum diabolo.

Quod attinet ad tertium, vanam obseruationem, si contineat pactum expressum cum diabolo; ubi non est peccatum mortale esse: sin habeat solummodo tacitum, peccatum est solum veniale in eo qui tale quid in suo facto contingere ignorat. Qui tamen de veritate admonitus a discreto viro, adhuc perseuerat in eo, mortaliter peccat, vt Syru. in verbo Superstitio, quae. 10. in fine, habet ex Archid. Et ratio docet: quia eo ipso vult expresse commercium cum daemone inire.

Quod attinet ad vltimum: vana obseruatio in qua inest expressum pactum cum daemone, ex se facile dignoscitur: ea vero in qua inest tantummodo occultum, deprehenditur iis modis quoniam in cap. 15. a num. 157. supra positi sunt.

Atque vt illam, sic & hanc, omni studio vitandam esse ostendendum est penitenti per illud quod a toto genere, vanae obseruationes multum nocent: dum enim quis nimium confidit talibus nugis, eo adducitur vt se liberius periculo mortis exponat, Sacramentorum usum contemnat, aut in longius tempus differat: eo quod existimet se sine Sacramentis & extra Dei gratiam mori non posse: & sic de similib. per quae illi perniciole diabolus imponit. Ceterum multa vanarum obseruationum exempla leguntur apud Gratianum, praesertim 26. quae. 2. cap. Illud, & quae. 5. cap. Non licet & seqq. vsque ad finem eiusdem quaestionis.

Aliquot satis frequentia commemorat Nauarrus in Enchir. cap. 11. num. 35. & tribus sequentibus. & ex recentioribus Sanchez in opere morali lib. 2. cap. 4. num. 27. & aliquot sequentibus. Sed aduerte circa illud quod in cit. cap. Non licet, quae. 5. & in cap. Non obseruetis, quae. 7. videntur damnari illi, qui certis temporibus colligunt herbas, vel caedunt ligna pro aedificiis: intelligendum esse, quemadmodum ex Archidiacono adfert adhuc in cit. quae. 10. Syluester, quando id fit ex superstitione: vt consuetur fieri, quando obseruatur vnicus tantum dies vel vnica hora; vt vigilia S. Ioannis ante solis ortum, vel adduntur circumstantiae inutiles, & orationes non approbatae. Non autem quando obseruatio fuerit naturalis ex motu celorum: ratione cuius vno tempore herbae collectae, meliores sunt ad medicinam, & ligna caesa vtiliora ad aedificationem.

Circa illud etiam quod in cit. cap. Non obseruetis, videntur damnari illi qui strenas dant in principio anni: notandum est Christianos ita abhorruisse a more Gentilium, quo magna celebritate in honorem Iani primum diem anni celebrabant, vt ipso die ipsi ieiunare solerent, vt habetur ex D. Ambros. in serm. 17. & ex Conc. 4. Toletano Can. 10. Atque illi qui relicto ieiunio Ecclesiastico, festum cum Gentilibus celebrarent, excommunicatio imponeretur ipso facto incurrenda: quae habetur in cit. quae. 7. cap. Si quis Calendas. Ac cum Gentiles tunc strenas dare quoque solerent, talis etiam usus tanquam diabolicus est in Ecclesia prohibitus, vt patet ex Can. 1. Concilij Altissiodorensis. Vnde non est dubium, quin si iam daretur more Gentilium superstitiosus, id est, tanquam certum augurium, peccatum esset graue, aut diabo-

186.

187.

188.

189.

190.

licet